

Příklad: Užitím dvojného integrálu vypočtete objem tělesa ohraničeného plochami $y = 0$, $z = 0$, $3x + y = 6$, $3x + 2y = 12$, $x + y + z = 6$.

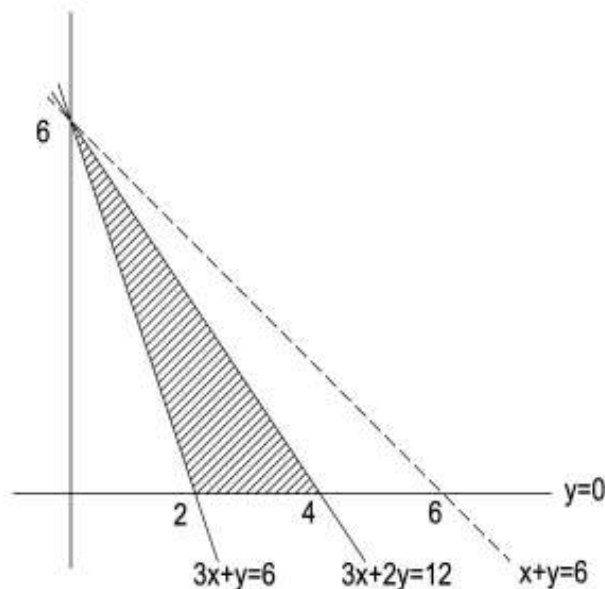
1) Je třeba najít v zadání plochy, které ohraničují těleso shora a zdola, tj. které „obsahují“ z .

Ze zadaných pěti rovin jsou to $z = 0$ a $x + y + z = 6$.

Rovina $z = 0$ ohraničuje těleso zdola, ta druhá shora $\Rightarrow V = \iint_{\Omega} (6 - x - y) dx dy$.

Pozn.: Z rovnice roviny jsme explicitně vyjádřili z a tento vztah použili do vzorce pro výpočet objemu.

2) Abychom zjistili Ω , nakreslíme v rovině ($z = 0$) „ostatní“ ze zadání. Tedy v rovině nakreslíme přímky $y = 0$, $3x + y = 6$, $3x + 2y = 12$. Vznikne trojúhelník, který je v obrázku vyšrafován.

3) Před vymezením oblasti je třeba zjistit průnik „integrované“ plochy s rovinou $z = 0$.

Jestliže do rovnice $x + y + z = 6$ dosadíme $z = 0$, dostaneme $x + y = 6$.

Je to rovnice přímky, kterou přikreslíme do obrázku (je čárkovaně). Je vidět, že nám původní trojúhelník nijak neomezí. Nyní můžeme provést vymezení oblasti

$$\Omega : \quad 0 \leq y \leq 6$$

$$\frac{6-y}{3} \leq x \leq \frac{12-2y}{3}$$

Pozn.: Je to výhodnější, než vymežit pro konstantní x z intervalu $(0,2)$ a $(2,4)$.

$$V = \int_0^6 dy \int_{\frac{6-y}{3}}^{\frac{12-2y}{3}} (6-x-y) dx = \int_0^6 \left[6x - \frac{x^2}{2} - xy \right]_{\frac{6-y}{3}}^{\frac{12-2y}{3}} dy =$$

... po integraci vzhledem k proměnné x, dosadíme za x meze ...

$$= \int_0^6 \left[6 \frac{12-2y}{3} - \frac{1}{2} \left(\frac{12-2y}{3} \right)^2 - \frac{12-2y}{3} y - \left(6 \frac{6-y}{3} - \frac{1}{2} \left(\frac{6-y}{3} \right)^2 - \frac{6-y}{3} y \right) \right] dy =$$

... před další integrací funkci upravíme ...

$$= \int_0^6 \left[24 - 4y - \frac{1}{18} (144 - 48y + 4y^2) - 4y + \frac{2}{3} y^2 - 12 + 2y + \frac{1}{18} (36 - 12y + y^2) + \frac{1}{3} (6y - y^2) \right] dy =$$

$$= \int_0^6 \left[6 - 4y + 2y + \left(-\frac{2}{9} + \frac{1}{3} + \frac{1}{18} \right) y^2 \right] dy = \int_0^6 \left(\frac{1}{6} y^2 - 2y + 6 \right) dy =$$

... zbývá zintegrovat vzhledem k y...

$$= \left[\frac{1}{6} \cdot \frac{y^3}{3} - 2 \cdot \frac{y^2}{2} + 6y \right]_0^6 = \frac{36}{3} - 36 + 36 = 12 .$$

Objem daného tělesa je tedy 12 j^3 .

Poznámka: Pokud jste zvědaví, jak těleso vypadá, můžete si ho načrtnout.

Nezapomeňte, že na nakreslení roviny je nejvhodnější úsekový tvar $\frac{x}{p} + \frac{y}{q} + \frac{z}{r} = 1$.

